

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ivanky Havlíkové a soudců JUDr. Naděždy Řehákové a Mgr. Martina Kříže v právní věci žalobkyně: **V. Z.**, bytem X, zast. Mgr. Davidem Strupkem, advokátem se sídlem Praha 1, Jungmannova 31, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra, odbor všeobecné správy, oddělení státního občanství a matrik**, se sídlem Praha 4, nám. Hrdinů 4, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 9. 2. 2011, č. j.: VS-1071/511/2-2009,

t a k t o :

I. Žaloba se z a m í t á .

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobkyně se podanou žalobou domáhala přezkoumání v záhlaví uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým bylo zamítnuto její odvolání proti rozhodnutí Krajského úřadu Jihomoravského kraje ze dne 29. 6. 2010, č. j. JMK 50810/2009 (dále též „prvoinstanční správní rozhodnutí“ nebo „ministerstvo“) ve věci nevyhovění její žádosti o vydání osvědčení o státním občanství České republiky podle § 20 odst. 2 a § 24 zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státním občanství“) a prvoinstanční správní rozhodnutí potvrzeno. Žalovaný v odůvodnění svého rozhodnutí vyšel ze zjištěného skutkového stavu, podle kterého žalobkyně nabyla státní občanství ČR narozením podle § 28 Obecného zákoníku občanského (zákon č. 946/1811 ř. z., dále jen „o. z. o.“), dne 2. 10. 1948 uzavřela manželství s italským státním občanem, nabyla italského státního občanství a pozbyla ke dni 2. 10. 1948 své dosavadní státní občanství Československé republiky. Lustrací ústřední evidence fyzických osob, které nabyli státní občanství československé, resp. české státní občanství, ministerstvo nedohledalo žádný záznam, který by prokazoval, že by žalobkyně po dni 2. 10. 1948 opětovně nabyla československé, resp. české státní občanství. Žalovanému tak nezbylo než konstatovat,

že v době, kdy žalobkyně uzavřela sňatek s italským státním občanem a zároveň tímto nabyla italské státní občanství, byla v platnosti taková právní úprava, která jí dávala dostatečný prostor, aby na základě vlastního uvážení sama rozhodla, zda podnikne úkony směřující k zachování si československého státního občanství, či zda takové úkony nepodnikne a československé občanství tak, v souladu s tehdy platnou právní úpravou, pozbude.

Žalobkyně v žalobě napadla rozhodnutí žalovaného v celém rozsahu pro nezákonnost a nesprávné právní posouzení věci. Namítla, že ustanovení § 2 zákona č. 102/1947 Sb. o nabývání a pozbývání československého státního občanství (dále jen „zákon č. 102/1947 Sb.“) bylo aplikováno formalisticky. Tvrdila, že projevy vůle jednotlivců v době nesvobody je třeba vždy hodnotit v kontextu této doby a je nutno zkoumat, zda se jednání jednotlivce nevymyká běžnému rozumnému chování v dané době či zda nenese znaky jednání či opomenutí, které není výsledkem svobodného projevu vůle. Žádost podle § 2 zákona č. 102/1947 Sb., nepodala z politických důvodů, jak již uvedla v průběhu správního řízení. Její otec i žalobkyně odmítli vstoupit do KSČ a proto pociťovala represivní dopad doby nesvobody. Opomenutí podat uvedenou žádost bylo nepochybně jejím projevem vůle. Podle stanoviska Ústavního soudu ve věci sp. zn. IV ÚS 97/96 se však jedná o projev vůle ke svému neprospěchu, který žalobkyně jinak neměla důvod činit. Učinila tak krok, který osoby ve skutečném právním státě zpravidla dobrovolně nečiní, když si neponechala státní občanství, které neměla žádný důvod pozbyt či se ho vzdávat. Tento projev vůle je proto třeba vnímat jako vadný a nesvobodný. Skutečnost, že nepodala žádost podle § 2 zákona č. 102/1947 Sb., by proto neměla být brána v potaz a ustanovení by nemělo být aplikováno. Žalovaný ke zmiňovanému nálezu Ústavního soudu nevysvětlil, proč by obecné úvahy Ústavního soudu o úkonech v době nesvobody nemohly být vztaženy i na veřejnoprávní oblast. Podle žalobkyně je tomu právě naopak. Právě ve vztahu k veřejné moci se nejvíce projevil tlak totalitního režimu na svobodnou vůli jednotlivce. I v případě citovaného nálezu byla druhou smluvní stranou, v jejíž prospěch se dotčená osoba zbavovala majetku, veřejná moc, a ani zde proto nešlo o čistě soukromo-právní vztah. Východiska citovaného nálezu Ústavního soudu lze analogicky aplikovat i na její případ. Uzavřela sňatek s italským občanem, nicméně měla záměr v Československu nadále žít, oba manželé Z. zde žili až do roku 1952, když komunistický režim ještě přitvrdil. Žalobkyně rozhodně měla zájem zůstat československou občankou.

Žalobkyně žádala, aby soud žalobou napadené rozhodnutí zrušil.

V písemném vyjádření k žalobě žalovaný uváděl obdobně, jako v odůvodnění svého rozhodnutí. Poukázal na ustanovení § 1 odst. 2 zákona o státním občanství s tím, že ustanovení nevyjímá žádné státo-občanské předpisy jako podklad ke zjišťování státního občanství, ať byly vydány a platné v kterékoli době; naopak uvádí, že se uplatní všechny, pokud byly platné v době, kdy mělo dojít k nabytí nebo pozbytí státního občanství. Zákony č. 88/1990 Sb. a 193/1999 Sb. lze označit za rehabilitační právní normy v otázkách státního občanství. Ani ty nezpochybnil platnost státo-občanských norem, vydaných za komunistického režimu a úkonů učiněných na jejich základě, ale snažily se napravit některé jejich negativní důsledky, tzn. nikoli všechny negativní důsledky. Zmínil rozsudek Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“) ze dne 30. 6. 2006 ve věci sp. zn. 7As 46/2005, který tvrzení stěžovatele, že rodič měl pouze teoretickou možnost dosáhnout souhlasu s udělením československého státního občanství dítěti, neboť byla vyloučena politickou realitou dané doby, považoval za ničím nepodloženou domněnku, pokud žádost nebyla nikdy podána, a nelze proto spekulovat, jaké by bývalo bylo stanovisko příslušného státního orgánu, v případě

jejího podání. Ústavní soud se v usnesení ze dne 3. 4. 2007 ve věci sp. zn. IV ÚS 580/06 s tímto názorem NSS ztotožnil.

K nyní projednávané věci žalovaný konstatoval, že pokud žalobkyně úkon k ponechání československého státního občanství před či po uzavření manželství s cizincem, v zákonem stanovené lhůtě neučinila, lze po více jak 60 letech pouze spekulovat, proč se tak stalo a jaké důvody k tomu ve skutečnosti vedly. Nepopíratelným faktem však zůstává, že žádost o ponechání československého státního občanství před nebo po uzavření manželství s cizincem nepodala, takže o ní ani nemohl být příslušným správním orgánem rozhodováno.

Žalovaný žádal, aby soud žalobu zamítl.

Soud o věci jednal bez nařízení ústního jednání postupem podle ustanovení § 51 odst. 1 s. ř. s., neboť účastníci řízení takový postup soudu akceptovali.

Soud přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které předcházelo jeho vydání, v rozsahu žalobou tvrzených bodů nezákonnosti, kterými je vázán, podle skutkového a právního stavu ke dni vydání žalobou napadeného rozhodnutí, a dospěl k závěru, že žaloba není opodstatněná.

Při posouzení soud vyšel z následující právní úpravy:

Podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 102/1947 Sb. v rozhodném znění státní občanka československá pozbývá svého státního občanství sňatkem s cizincem, nabývá-li sňatkem státní příslušnosti svého manžela podle právního řádu jeho vlasti, ačli ministerstvo vnitra nevysloví na její žádost podanou buď před sňatkem nebo nejpozději do tří měsíců po něm, že se jí ponechává československé státní občanství. I když došlo k příznivému vyřízení žádosti po sňatku, jest míti za to, že ztráta československého státního občanství nenastala.

Podle ust. § 1 odst. 2 zákona o státním občanství v rozhodném znění zákona o státním občanství v rozhodném znění při posuzování, zda je fyzická osoba státním občanem České republiky, popřípadě do 31. prosince 1992 byla státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky, se postupuje podle předpisů platných v době, kdy mělo dojít k nabytí nebo pozbytí státního občanství této osoby.

Podle ustanovení § 20 odst. 2 osvědčení o státním občanství České republiky vydává úřad příslušný podle místa trvalého pobytu osoby, o jejíž státní občanství se jedná. Pokud osoba trvalý pobyt na území České republiky nikdy neměla, vydává osvědčení o státním občanství České republiky Úřad městské části Praha 1.

Podstatou sporu je posouzení, zda bylo ustanovení § 2 zákona č. 102/1947 Sb. správními orgány aplikováno formalisticky a mělo být přihlédnuto k tomu, že žalobkyně nepodala žádost o ponechání si československého státního občanství nedobrovolně, ke svému neprospěchu, který neměla důvod činit, či nikoli.

K tomu z obsahu spisového materiálu, odůvodnění rozhodnutí správního orgánu obou stupňů, jakož i písemného vyjádření žalovaného k podané žalobě vyplynul mezi účastníky nesporný skutkový stav, a sice, žalobkyně požádala dne 6. 4. 2009 prostřednictvím Městského úřadu Blansko Krajský úřad Jihomoravského kraje o zjištění státního občanství České republiky a o vydání osvědčení o státním občanství České republiky. K tomu předložila originál svého rodného listu, originál oddacího listu, potvrzení o vdovství a vyplnila příslušný dotazník ke zjištění státního občanství ČR a vydání osvědčení o státním občanství ČR, kde uvedla, že je státní občankou Itálie, která nabyla italského státního občanství na základě uzavření manželství v říjnu 1948. Podle zjištění Krajského úřadu Jihomoravského kraje

žalobkyně nabyla státního občanství Československé republiky narozením podle § 28 o. z. o., Dne 2. 10. 1948 uzavřela manželství s cizincem, italským státním občanem F. Z.. Velvyslanectví České republiky v Římě u italského Ministerstva vnitra ověřilo, že ke dni 2.10.1948 byl v platnosti zákon č. 555 ze dne 13. 6. 1912, podle jehož článku 10 cizinka, která se vdá za italského občana, získává italské státní občanství. Žalobkyně tak nepochybně uzavřením manželství s italským státním občanem zároveň nabyla italské státní občanství. Na základě provedených archivních šetření nebylo zjištěno, že by žalobkyně podala žádost o zachování československého státního občanství ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 102/1947, což ostatně žalobkyně potvrdila ve svém vyjádření ze dne 1. 7. 2009, jakož i v odvolání, ve znění jeho doplnění, proti rozhodnutí správního orgánu I. stupně, v němž uplatnila námitky obdobné, jako v podané žalobě. K tomu žalovaný poukázal na vývoj právní úpravy československého státního občanství s tím, že zákon č. 102/1947 Sb. byl průlomem do zásady automatického pozbytí československého státního občanství občankou uzavřením manželství s cizincem, a to i za předpokladu, že státní občanství svého manžela nenabyla. Nová právní úprava spočívala na principu, že k pozbytí československého státního občanství československé státní občanky uzavřením sňatku s cizincem došlo pouze v případě, že československá občanka sňatkem nabyla cizí státní občanství svého manžela, když v tomto případě mohla v zákonem stanovené lhůtě požádat o to, aby jí bylo československé státní občanství zachováno. Zákonodárce tak výslovně zakotvil možnost, aby ženy, československé státní občanky, při uzavření sňatku s cizincem, za předpokladu, že automaticky nabydou státní občanství svého manžela, právě svým svobodným projevem vůle rozhodly, zda si československé státní občanství podrží, či nikoli. Podle žalovaného, tak v době uzavření sňatku žalobkyně s italským státním občanem byla v platnosti právní úprava, která jí dávala dostatečný prostor k tomu, aby na základě vlastního uvážení sama rozhodla, zda podnikne úkony směřující k zachování si československého státního občanství, či zda takové úkony nepodnikne a československé občanství tak v souladu s tehdy platnou právní úpravou pozbude. K nálezu Ústavního soudu IV. ÚS 97/96 žalovaný uvedl, že směřuje do sféry soukromo-právních úkonů, týkajících se majetkových, resp. občansko-právních záležitostí, zatímco podání žádosti o zachování československého státního občanství podle § 2 odst. 1 zákona č. 102/1947 bylo právním úkonem činěným podle speciální veřejnoprávní úpravy, která výslovně umožňovala československým občankám, jež nabyly uzavřením manželství s cizím státním občanem jeho státní občanství, přímo učinit na základě svého projevu vůle kroky k zachování svého dosavadního státního občanství a bylo tedy na volném uvážení žalobkyně, zda úkon učiní, či nikoli. I kdyby žalovaný dovodil, že tento projev vůle směřoval k neprospěchu žalobkyně, nelze z toho dovodit, že je neplatný. K poukazu žalobkyně na obavy z represivních následků doby komunistické nesvobody uvedl, že ačkoliv jej chápe, právní řád ČR neumožňuje tuto skutečnost posoudit jako liberační důvod, na základě kterého by správní orgány mohly vyslovit, že žalobkyně i přes nepodání žádosti o zachování čs. státního občanství nepozbyla uzavřením manželství s italským státním občanem a s tím spojeným nabytím italského státního občanství své československé státní občanství. Dále poukázal, tak jako později ve vyjádření k žalobě, na rehabilitační normy v oblasti státo-občanské úpravy, které vymezily úkony v době nesvobody, jež měly vliv na pozbytí československého, resp. českého státního občanství, a se kterými zákonodárce spojil možnou nápravu stavu, které tyto úkony učiněné v době nesvobody vyvolaly v oblasti státo-občanského statusu jednotlivých fyzických osob. Úkony spadající pod režim zákona č. 102/1947 však zákonodárcem do ani jedné z rehabilitačních právních norem na úseku státního občanství zahrnuty nebyly a to ani za situace kdy byly, resp. kdy měly být, učiněny v období po 25. 2. 1948, tzn. v období nesvobody. Zákonodárce tak nepochybně stanovil přesný rozsah právních úkonů, k nimž došlo na úseku státního občanství v době nesvobody a která dle jeho názoru mají být v zájmu rehabilitace a napravení krivd zhojena, tímto výčtem jsou pak vázány

i správní orgány, které v oblasti státního občanství rozhodují a nemohou jednat tak, aby ze zákonodárcem nastavených limitů vybočily nad stanovený rámec.

Žalobní námitka není důvodná. Soud v plném rozsahu přisvědčuje právnímu posouzení správních orgánů na podkladě daného skutkového stavu. K tomu soud zdůrazňuje shora citované ust. § 1 odst. 2 zákona o státním občanství, podle kterého se při posuzování, zda je fyzická osoba státním občanem České republiky, popřípadě do 31. prosince 1992 byla státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky, *postupuje podle předpisů platných v době, kdy mělo dojít k nabytí nebo pozbytí státního občanství této osoby*. Takovým zákonným předpisem byl v době uzavření sňatku žalobkyně zákon č. 102/1947 Sb., který v § 2 odst. 1 stanovil jako předpoklad zachování státního občanství československou státní občankou po sňatku s cizincem, jímž nabyla státní příslušnost svého manžela podle právního řádu jeho vlasti, *podání žádosti o ponechání stávajícího státního občanství u ministerstva vnitra v zákonem stanovené lhůtě*, tj. před sňatkem nebo nejpozději do tří měsíců po něm. Mezi účastníky není sporu o tom, že žalobkyně takovou žádost nepodala a že nepodání žádosti bylo projevem její svobodné vůle. Žalobkyně k tomu však tvrdila, že se jedná o projev vůle k jejímu neprospěchu, který neměla důvod činit, neboť ve skutečném právním státě tak osoby zpravidla dobrovolně nejednají, neměla žádný důvod pozbyt státní občanství, či se ho vzdávat. Její projev vůle je tak vadný a nesvobodný a nemělo k němu být přihlíženo. Nepodání žádosti podle § 2 zákona č. 107/1947 Sb. nemělo být bráno v potaz a toto zákonné ustanovení nemělo být aplikováno.

Soud nemohl vejít na uvedenou argumentaci žalobkyně, a to ani v souvislosti s jejím poukazem na nálezy Ústavního soudu ve věci sp. zn. IV. ÚS 97/96. Jednak se citovaný nálezy Ústavního soudu týká prokázání splnění znaků tísně a nápadně nevýhodných podmínek, které by zakládaly neplatnost správního úkonu podle § 37 občanského zákoníku (zák.č. 141/1950 Sb.), učiněného v době nesvobody, tj. od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990, tedy právní úpravy ochrany soukromého vlastnictví v oblasti soukromo-právní a nikoli úpravy veřejno-právní, jak je tomu u žalobkyně. Dále proto, že v citovaném nálezu Ústavní soud dovodil, že v období nesvobody neexistovala dostatečná zákonná ochrana soukromého vlastnictví. Naproti tomu právní úprava vymezená zákonem č. 102/1947 Sb., platným v době uzavření sňatku žalobkyně, žalobkyni dávala prostor pro projev její vůle dosavadní státní občanství si ponechat. Soud ve shodě se žalovaným, jakož i správním orgánem I. stupně, vnímá složitost politických poměrů ve společnosti po únoru 1948, má však za to, že tehdejší právní úprava státního občanství na žalobkyni tvrzenou tíseň ze společenských poměrů nereflektovala. S odstupem času lze jen obtížně dovozovat pohnutky, které žalobkyni k nepodání žádosti podle § 2 odst. 1 citovaného zákona vedly, a bylo by spekulací tvrdit, že by žalobkyně za jiné politické situace žádost podala. Uvedenému nenasvědčuje ani legislativní vývoj v oblasti státního občanství po roce 1989, kdy zákony č. 88/1990 Sb. a č. 193/1999 Sb. vymezily na úseku státního občanství úkony v době nesvobody, se kterými zákonodárce spojil možnou nápravu stavu v oblasti státo-občanského statusu fyzických osob. Platnost státoobčanských norem vydaných za předchozího režimu, tedy ani zákon č. 102/1947 Sb., však nezpochybnil.

Soud má ve shodě se žalovaným za to, že zjišťování motivací, proč nebyl úkon žalobkyni učiněn, je z hlediska práva irelevantní, pokud právní předpis striktně stanoví důsledky neučinění takového úkonu, neboť bylo plně na vůli žalobkyně, zda žádost podá, či nikoli. Podání žádosti v zákonem stanovené lhůtě pro ponechání si československého státního občanství mělo zákonný podklad v ustanovení § 2 odst. 1 citovaného zákona, mělo v něm oporu a nelze je označit za diskriminační (obdobně rozsudek NSS ve věci sp. zn. 7 As 46/2005 a sp. zn. 6 As 34/2007).

Soud proto žalobu jako nedůvodnou podle ustanovení § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Výrok o nákladech řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně neměla ve věci úspěch, žalovanému správnímu orgánu, který byl úspěšný, však důvodně vynaložené náklady řízení nevznikly.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud. Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie. Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud.

V Praze dne 26. února 2015

JUDr. Ivanka Havlíková, v.r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení: Lucie Horáková